

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ З ПОЗИЦІЙ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

А.О. Тарасов, аспірант

Миколаївський державний аграрний університет

У статті запропоновано структуру організації управління ризиками на сільськогосподарському підприємстві. Розглядається потенційна ефективність управління ризиками в контексті малих, середніх і великих підприємств.

Ключові слова: управління ризиками, організаційна структура, цінкові та виробничі ризики.

Постановка проблеми. Організація процесу управління ризиками на підприємстві можлива при наявності кадрів з певною кваліфікацією. Для ефективного використання базових методів оцінки та мінімізації ризиків потрібні знання, як спеціалізованої економіки, так і математичних і статистичних методів. Нові інформаційні та обчислювальні технології дозволяють досить швидко обробляти велику кількість даних одній людині, в той час як кілька десятиліть тому для обробки того ж обсягу даних потрібна була б команда фахівців і набагато більше часу. Але для впровадження нових технологій на виробництві необхідні висококваліфіковані кадри. Висока технологічність процесу встановлює обмеження на використання методів управління ризиками для підприємств з невеликим рівнем доходів. Наймання навіть одного фахівця з управління ризиками обійдеться підприємству декілька десятків тисяч гривень на рік, але наскільки доцільні такі витрати?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організації управлінню ризиками присвячено велику кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених: Антон Х., Оліфіров О.В., Тюленєва Ю.В., Ящук О.О. та ін. Проте не розглядається економічна можливість вітчизняних сільськогосподарських підприємств утримувати необхідний персонал.

Метою статті є обґрунтування удосконалення організаційної структури сільськогосподарських підприємств різного розміру з позицій управління ризиками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того, щоб визначити чи варто наймати персонал для організації управління ризиками на підприємстві, слід порівняти позитивний ефект від управління ризиками з витратами на утримання персоналу. Проблема в тому, що для того, щоб визначити ефективність управління ризиками, необхідний той же фахівець. Через нестачу інформації малі сільськогосподарські підприємства не схильні навіть розглядати можливість найму кваліфікованих кадрів для організації управління ризиками. Але внаслідок переважно недиверсифікованості виробництва малі підприємства найбільше схильні до ризиків сільськогосподарської діяльності. Найчастіше функції управління ризиками виконує керівник або бухгалтер малого підприємства. Через те, що можливості управління ризиками обмежені кваліфікацією останніх, виробничі та цінові ризики ефективно не оцінюються і не мінімізуються. Як наслідок, підприємство або функціонує в очікуванні найгіршого сценарію або недооцінює наслідки ризиків. У першому випадку підприємство відмовляється від використання позикового капіталу і накопичує заощадження під страхом невизначеності, боячись інвестувати навіть власний капітал у виробництво, при цьому втрачаються можливості розвитку підприємства. У разі недооцінки наслідків ризиків підприємство банкрутує чи деградує, розпродаючи і ліквідуючи активи при настанні непередбаченого ризикового випадку. Таким чином, малі підприємства мають серйозні перешкоди в організації процесу управління ризиками і поступаються в ефективності більш великим підприємствам.

Великі суб'єкти сільськогосподарської діяльності мають явну перевагу в управлінні ризиками. Як правило, великі підприємства володіють аналітичними ресурсами, які беруть участь у плануванні й економічному аналізі діяльності підприємства. Виділивши з наявних аналітиків та економістів персонал, що займається управлінням ризиками, можна досягти більшої ефективності. При цьому, враховуючи можливості сучасних інформаційних технологій, навіть для досить великого підприємства знадобиться всього кілька співробітників.

ків. Процес управління ризиками в сільському господарстві фактично складається з оцінки та мінімізації цінового та виробничого ризику. Процес оцінки ризику являє собою рутинне слідування алгоритму, який, в свою чергу, складається з поновлення різноманітних статистичних даних та обчислення кінцевих показників ризику. Оцінкою ризиків може займатися аналітик з базовими знаннями статистики і математики, тобто молодший аналітик з відповідною оплатою праці. У результаті методи оцінки ризику видають показник ризику у вигляді декількох чисел в грошових одиницях із зазначеною ймовірністю [2]. Обчислення показників ризику здійснюється комп'ютером, при цьому витрати часу персоналу є мінімальними. Хоча розрахунок показників може бути доволі складним, кінцеві показники ризику прості й інтуїтивні в сприйнятті, тому їх інтерпретація не вимагає додаткової обробки.

Інтерпретацією показників оцінки ризику займається найбільш кваліфікований фахівець з управління ризиками – голова відділу управління ризиками або головний аналітик. Головному аналітику належить оцінити негативний вплив ризиків на економічний стан і стабільність функціонування підприємства. Для цього йому можуть бути надані необхідні економічні та фінансові показники, які зазвичай розраховуються економістами на великих підприємствах. Далі, головним аналітиком приймаються рішення щодо методів мінімізації ризиків шляхом розрахунку економічних наслідків кожного з методів для підприємства в майбутньому. Тут є важливим цілісний підхід до управління ризиками [1]. Такі методи мінімізації, як диверсифікація й організація хеджування є довгостроковими стратегіями і їх необхідно узгоджувати з вищим керівництвом і власниками підприємства. Керівництву підприємства в свою чергу слід інформувати голову відділу управління ризиками про стратегічні плани і цілі розвитку підприємства, щоб уникнути конфліктних рішень. Адже мінімізація ризику найчастіше означає зниження рентабельності. Тому між відділом управління ризиками та будь-якими іншими представниками вищої менеджерської ланки підприємства не повинно бути ніяких обмежень у співпраці та обміні інформацією.

Коли рішення про мінімізацію ризиків прийняті головою відділу управління ризиками спільно з керівництвом підприємства, їх необхідно привести у виконання. Для цього пропонується використовувати другого молодшого спеціаліста, який зможе виконувати всю адміністративну роботу, підвищуючи при цьому ефективність високооплачуваного головного аналітика.

Таблиця 1

Склад персоналу/підрозділів, що займаються управлінням ризиками

Вид підприємства (за розміром)	Розмір підприємства за річним доходом	Виконавці функцій управління ризиками	Функції
Малі підприємства	менше 5млн грн	Керівник підприємства або бухгалтер	Функції обмежені кваліфікацією виконавця
Середні підприємства	від 5млн грн до 50млн грн	Економічний аналітик; консалтингова компанія, послугами якої може користуватися підприємство	Оцінка або моніторинг цінкових та виробничих ризиків для продукції, що виробляється; оцінка впливу ризиків на економічний стан та стабільність функціонування підприємства; розрахунок наслідків використання методів мінімізації ризиків у короткостроковому, середньостроковому та довгостроковому періоді.
Великі підприємства та агрохолдинги	більше 50млн грн	Відділ управління ризиками: голова відділу та декілька молодших аналітиків, що займаються збором та класифікацією даних	

Обґрунтовані вище склад та функціональні обов'язки працівників відділу управління ризиками будуть більш прийнятними для великих підприємств, позитивний ефект від мінімізації коливання прибутку яких буде переважувати витрати на утримання фахівців з ризик-менеджменту. Однак

ті ж функції можуть виконуватися і на середніх підприємствах однією людиною, враховуючи, що процес управління ризиками на середніх підприємствах є менш складним. Але ефективність управління ризиками все ж буде менше, оскільки одній людині може бути не під силу якісно виконати всі перелічені вище функції.

Оптимізацію організаційної структури для сільськогосподарських підприємств зі створенням кадрового персоналу для виконання функцій управління ризиками наведено в таблиці 1.

У класифікації підприємств за розміром пороги для видів підприємств визначено з урахуванням низької оборотності капіталу в сільському господарстві та середньої оплати праці кваліфікованих кадрів, здатність утримання яких обумовлює необхідність цієї класифікації.

Висновки. Управління ризиками діяльності сільськогосподарського підприємства – високотехнологічний процес, який потребує кваліфікованого персоналу. Ефективність управління ризиками залежить від фінансової спроможності підприємства утримувати штат аналітиків, що накладає обмеження на малі підприємства і дає переваги більш великим.

Література:

1. Anton J. Managing risk in agriculture: a holistic approach / Jesus Anton, Organization for Economic Co-operation and Development. — Paris : OECD Publishing, 2009. — 170 p.
2. Tarasov A. Coherent quantitative analysis of risk in agribusiness: case of Ukraine / Arthur Tarasov // Agris on-line Papers in Economics and Informatics. — 2011. — Vol.III, № 4. — P. 23 — 29.